

Església de Sant Salvador de Torroella

Navàs

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Sector oest del terme municipal. Antic terme del castell de Torroella, parròquia de Sant Salvador de Torroella.
Emplaçament	Carretera a Cardona (C-55), sortida al km. 53 cap a Sant Salvador de Torroella i seguir el camí 1 km aproximadament.
Alçada:	394
Coordenades:	
Latitud:	41.86795
Longitud:	1.71331
UTM Est (X):	393218
UTM Nord (Y):	4635915

Classificació

Número de fitxa	08141 - 238
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Estil / època:	Modern Barroc Contemporani Neoclàssic
Segle	XVII-XIX
Estat de conservació	Bo
Protecció	Legal
Tipus de protecció:	BCIL
Observacions protecció:	Pla Especial Urbanístic de Protecció del patrimoni i catàleg de béns arquitectònics, històrics i ambientals de Navàs (Bages), 2018, amb el núm. 38.01.EA. Núm. registre BCIL: 13928-I Publicació DOGC: 29/04/2019
Data aprovació:	dc., 20/02/2019 - 12:00
Número inventari	IPA 16866
Generalitat i altres inventaris	

Accés	Fàcil
Ús actual:	Religiós
Titularitat	Privada
Titular:	08140A016000230000IE

Fitxes associades:[Església de Torroella Vell](#)[Rectoria de Sant Salvador de Torroella](#)[Cementiri de Sant Salvador de Torroella](#)[Creu de la Santa Missió de Sant Salvador de Torroella](#)[Arxiu parroquial de Sant Salvador de Torroella](#)[Troballa de la Mare de Déu de la Pietat](#)[Goigs de la Mare de Déu de la Pietat de Torroella](#)**Autoria de la fitxa** Jordi Piñero Subirana**Data de registre de la fitxa:** dv., 23/04/2021 - 12:22

Descripció

Església parroquial construïda a la primera meitat del segle XVII per tal de substituir la primitiva (església de Torroella Vell), que estava situada a dalt d'un turó, prop del castell de Torroella. És un temple de planta rectangular amb una capella lateral que sobresurt al costat de migdia i que hi fou afegida a principis del segle XIX. És orientat al nord-est, i té adossat l'edifici de la Rectoria que en cobreix parcialment la façana principal. Es tracta d'una construcció molt austera, tan exteriorment com a l'interior. La façana principal consta d'un simple portal amb arc de mig punt adovellat, un rosetó i una creu de ferro que corona l'edifici. Sobre el portal, hi podem llegir una inscripció en una llosa: "Deal Beatum 1643". I en l'angle superior s'hi conserva un rellotge de sol. A la façana sud hi podem veure vestigis d'un altre rellotge de sol. El cos del transsepte té tres obertures, dues en forma d'òcul que interiorment han estat cegades. L'angle sud és ocupat per un petit cos annex construït a la dècada de 1960 per acollir l'escola. A la part posterior s'aixeca un sòlid campanar de torre, de planta quadrada. És acabat amb una balustrada i, a sota, té oberts llargs finestrals, una a cada cara.

L'interior del temple és cobert amb volta apuntada. L'altar major és presidit per un relleu amb l'escena de la Transfiguració que és l'única conservada del retaule barroc del segle XVIII que es va destruir per la Guerra Civil. Correspon a la tercera etapa de la retaulística del barroc, caracteritzada per l'ús de la columna salomònica. El plafó és flanquejat per imatges de sant Josep i sant Antoni Abat. Al lateral dret hi ha la capella de la Pietat, que és la més destacada ja que, antigament, acollia una imatge que tenia gran devoció. L'actual és de 1940 perquè l'antiga també fou destruïda per la guerra. Les capelles més pròximes als peus de la nau (construïdes a principis del segle XVIII) avui estan advocades a sant Isidre i el Sant Crist. Les imatges que embelleixen el temple són de guix, de mitjans del segle XX. Entrant a l'esquerra destaca un interessant baptisteri neoclàssic decorat amb pintura mural. També és remarcable una pintura mural que es troba al costat. Està dedicada al Bateig de Jesús i conserva la data de 1666. El motiu d'aquesta pintura, força malmesa, indica l'indret on originàriament hi devia haver el baptisteri, ja que la pila baptismal actual és posterior. Als peus de la nau s'aixeca el cor, on hi ha l'orgue.

Observacions:

Inscripció en una llinda: 1628.

Inscripció a la porta de la Sagristia: 1802

L'exterior de l'església ha estat enjardinat. Compta amb una petita zona de pícnic amb una font, i té dos plafons amb informació històrica.

L'any 1950 es va celebrar la restauració de l'església, sufragada pels propietaris de la colònia Palà de Torroella. Pels volts de 1975 un pintor aficionat va restaurar el plafó barroc de l'antic retaule. Pels volts de 2015 fou restaurada la part alta del campanar.

Informació oral facilitada pels actuals residents a la Rectoria

Història

La primitiva església romànica, coneguda com a Torroella Vell, era situada al costat del castell de Torroella i apareix citada l'any 1205. Devia ser parròquia d'antic, però no és fins al 1312 que es troba documentada com a tal. En l'estat actual és difícil de dir si les restes corresponen a una obra romànica o posterior. Sembla que tenia un petit habitatge al costat, amb una cisterna d'època gòtica o tal vegada posterior. D'aquesta església primitiva se'n coneixen algunes referències tardanes que evidencien que a Torroella seguí havent-hi culte i una certa autoritat en mans del capellà.

L'església actual de Sant Salvador de Torroella va ser construïda a la primera meitat del segle XVII. El motiu del trasllat era que l'antiga havia quedat en desús perquè es trobava en un emplaçament molt desavinent, a dalt del turó. Per això es buscà un emplaçament més accessible per a la majoria de masos. Segons diu una llegenda, va ser la mestressa del mas Palà, que solia queixar-se de la llunyania de l'església, la que hauria triat el lloc més escaient en un indret on tenia costum de parar-se a reposar. Sembla que la construcció es començà entorn del 1632 i el 1648 es va consagrar. La rectoria annexa probablement és contemporània al temple (entorn de 1632), tot i que va tenir reformes i ampliacions posteriors.

Probablement en aquesta època inicial (primera meitat del segle XVII) es va construir un retaule major, dedicat al Sant Salvador. No se'n té constància documental però se n'han conservat dues taules pintades, dedicades als temes del retorn d'Egipte de la Sagrada Família i a sant Joan Baptista. Avui aquestes pintures es poden veure al Museu Diocesà de Solsona. El 1643 l'edifici fou arrebossat exteriorment. Damunt la llinda de la porta principal una llosa porta la inscripció "Deal Beatum, 1643". Del segle XVII hi ha també una llinda amb la inscripció de l'any 1628. Les capelles laterals del fons de la nau, avui advocades a sant Isidre i al sant Crist, foren construïdes els anys 1707 i 1710, respectivament. En aquest segle XVIII la capella lateral situada al sud i més propera al presbiteri va ser allargada, i també es va construir el retaule major, d'estil barroc, dedicat al Sant Salvador, el qual fou destruït en la Guerra Civil de 1936. L'autor era fill de la mateixa parròquia. En donava fe una inscripció que deia: "Joseph Palá, Fuster, 17[]".

El patrimoni i el manteniment de l'església era administrat pels anomenats priors, que es renovaven anualment entre els propietaris de les diverses masies. A inicis del segle XIX es va construir la capella de la Pietat i la sagristia. L'obra la va encarregar i pagar la família Palà, propietaris del mas del mateix nom. El mestre d'obres fou Josep Torrabadella, i la capella es va consagrar el 1802. Era una capella destacada del temple, ja que el culte a la Verge de la Pietat era antic i molt arrelat a la parròquia. La imatge d'alabastre pintat que s'hi venerava era com a mínim de mitjans del segle XVII. La nova capella també tenia el seu propi retaule, que no s'ha conservat.

El cementiri de Sant Salvador de Torroella va ser construït l'any 1886. Aquesta Data es troba en la reixa de la porta de ferro de l'entrada. Amb la fundació de la colònia Palà la família amb aquest cognom esdevingué el principal poder fàctic de la parròquia. Fou així que Joan Baptista de Palà i Valls (1841-1919) va fer una petició per construir un mausoleu a l'interior de l'església, que li fou denegada l'any 1893. Finalment s'optà per construir-lo al cementiri de Torroella. L'any 1925 hi enterraren a Josep Palà i Valls, germà de Joan

Baptista de Palà i Valls, i també la seva esposa Maria Claret i Marvà.

L'any 1926 la capella de la Pietat va ser reparada; s'hi van construir dos bancs-caixa i un gran respatller a banda i banda de l'altar. Va ser decorada pel pintor Magí Seres Roca. A conseqüència de la Guerra Civil l'església fou saquejada i va desaparèixer la imatge de la Mare de Déu de la Pietat. També la imatge de la Pietat que hi havia en un pedró del veïnat, el retaule barroc de l'altar major i la campana.

A la primera dècada del segle XX el rector feia de mestre als nens de les cases properes. També hi anaven algunes nenes, però la majoria estudiaven a l'escola de la colònia Palà. A la dècada de 1960 es construí un petit local com a escola, adossada a l'angle sud de l'església. No va funcionar gaires anys, ja que entorn de 1965 el rector, mossèn Rossend Arsedà, va deixar de residir a la Rectoria. Pels volts de 1969 la Rectoria va utilitzar-se com a casa de colònies per part d'una agrupació de Martorell, fins que a conseqüència d'un accident en què va morir una nena va cessar aquesta activitat. El 2005 es va establir a la Rectoria un matrimoni que, des d'aleshores, ha cuidat i millorat l'entorn i ha fet importants obres d'arranjament a l'interior de l'habitatge.

Bibliografia

BADIA, J.M. (1988). "Navàs", *Història del Bages*, Volum II. Edicions Parcir. Manresa, p. 178.

CAIXAL, ÀLVAR; VILAMALA, Imma i altres (2018). *Pla Especial Urbanístic de protecció del patrimoni i catàleg de béns arquitectònics, històrics i ambientals de Navàs (Bages)*. Ajuntament de Navàs. Fitxa 38.01.EA

CAPSADA, J.; DUARRI, C.; LLOBET, E. (2010). *La Grandària del Món. Entorn, història i imaginari de Palà de Torroella*. Edicions de l'Albí, Berga.

